№ 90 Մայիսի 20 (Յունիսի 1) 1881 Մայիսի 20 (Յունիսի 1) № 90

ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ: Առանձին համարները 5 կոպէկով:
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի եւ տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Վաղարշապատից: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Անգլիա: Թիւրքիա: Իտալիա: Արտաքին լուրեր:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Ալէքսանդր Սելիկովի գործը:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ

Մայիսի 11-ին

Օրինաց զօրութեան համաձայն, Էջմիածնի գանձարանը խրաքանչիւր ամիս ենթարկվում է ստուգութեան Սինոդի անդամոց և պրօկուրօրի ներկայութեանը, ուստի եթէ «Մասիս» լրագրէն «Մշակի» 78 № արտատպված, Էջմիածնի գումարներին վերաբերեալ յօդուածը ճշմարիտ լինէր, հետեւաբար պատասխանատւութեան մի մասն պէտք է ծանրանար և ինձ վրա: Ճշմարտութիւնը վերականգնելու նպատակաւ, խնդրեմ այս երկտող բանիս մի անկիւն շնորհել ձեր պատուական «Մշակի» առաջիկայ թերթումն:

Ես խապառ կը լռեմ յօդուածի այն մասերի վրա, որոնք ուղղակի կապ չունեն իմ պարտաւորութեանս հետ, իսկ չեմ կարող անտարբեր մնալ գումարների մասին, որովհետեւ այն ժամանակ սքօղած կը լինեմ ճշմարտութիւնը և մեղանչած արդարութեան դէմ: Դժուար է հաւատալ որ «Մասիսի» յօդուածագիրը գիտութեամբ ցանկացած լինի աղաւաղել ճշմարտութիւնը. որովհետեւ դա ազնիւ մարդու գործ չէ, այլ հաւանական է որ նա սխալ տեղեկութիւններ ընդունելով ակամայ մոլորութեան մէջ է ընկել:

Էջմիածնի եկամուտը 1866 և 1867 թ. եղած է 117,177 ր. 33 կ., իսկ ծախքն 89,488 ր. 81 կ. վերջինը հանելով առաջինէն մնում է 27,688 ր. 42 կ. և այս գումարը փոխանցած է 1868 թ. մատեանը գանձարանի ընթացիկ ծախսերի համար. եթէ այս այսպէս է, ապա ուրեմն ցանկալի է իմանալ ինչ գումար է, որ յօդուածագրի կարծիքով յանձնված է Ս. Պետերբուրգի Կրեստսին, որ նա իր մօտ պահելով, դէպի չար է գործ դնում աթոռի առ նա ունեցած վստահութիւնը: Եթէ թղթակիցը ակնարկում է աթոռապատկան այն գումարներն, որոնք համարեա դարեր ժամանակով ժողոված լինելով գտանվում էին շահեցողութեամբ Ռուսիոյ, Անգլիոյ և Հոլլանդիոյ բանկերումն, դորանով ես նա չարաչար սխալվում է, որովհետեւ այդ դրամներն այժմեան Վեհափառ Կաթողիկոսն հանելով այն տեղերից, գնեց նոցանով այլ և այլ տոկոսաբեր դրամատոմսեր, որոնք առանձին արկղի մէջ, որ կրում է «Ճեմարանական» անուն, հայրապետական կնքով կնքած պահպանվում են աթոռոյ գանձարանումն. և Նորին Սրբութեան նպատակն է, որպէս շատ անգամ լսած եմ, այդ գումարով դրամագլուխ կազմել ճեմարանի ապահովութեան համար և արդարև շատ գովելի և հեռատես դիտաւորութիւն է անձեռնմխելի պահել այս գումարը, որովհետեւ առանց մի հիմնաւոր դրամագլխի, Էջմիածինը երբէք չէ կարող իր տարեկան եկամտովն լրացնել թէ իր և թէ ճեմարանի պէտքերը ապագայում. իսկ թէ օգուտ է աթոռին տոկոսաբեր դրամատոմսեր ունենալ և կամ նրանց արժաթի փոխելով կալուածներ ձեռք բերել ես չը գիտեմ. բայց իմ կարծիքով աւելի օգտաւէտ է այդ գումարները տէրութեան բանկը տալ, ինչ տեղ շահը շահի վրա գալով, առաւել դիւրութեամբ իրագործված կը լինի Վեհափառ Կաթողիկոսի նպատակը, սակայն ես շեղվեցի իմ ճանապարհից. դա հոգեւոր իշխանութեան գործն է:

Այժ, երբ դրամատոմսերի և կամ նոցա կուպօնների տարեթիւը լրանում է, այն ժամանակ նոքա ուղարկվում են Ս. Պետերբուրգ մեծապատիւ Սանասարեանցին կամ փոխարինել նորի վրա և կամ նոցա արժէքն ստանալ և ուղարկել Էջմիածին, և թէև այսպիսի մի յանձնարարութիւն Սինոդի երբէք պարտաւորական չէ մեծապատիւ պարոնի համար, բայց և այնպէս արդարութիւնը ստիպում է ինձ խոստովանել, որ նա մինչև ցայսօր ոչ միայն ամենայն սրբութեամբ է կատարել այդ պարտքը, այլ և շատ անգամ, վերադարձրել է իրան ուղարկած գումարը յաւելուածով իր սեփականութենից. եթէ գտնվին թերահաւատներ, որք դժուարանան հաւատ ընծայել ասած խօսքերիս, այնպիսիներին ես կը հրաւիրեմ դառնալ դէպի Սինոդի հաշուապահական մասի գործն № $^{5}/_{1878}$, որից նրանք պարզ կը տեսնեն, որ զանազան ժամանակ ուղարկված է պարոն Սանասարեանցին այլ և այլ տոմսեր և կուպօններ արժողութեամբ 46,544 ր. 9 կ., իսկ ստացվել է նորանից 46, 986 ր. 99 կ., այսինքն 449 ր. 90 կ. աւելի, որ մեծապատիւ պարոնը վճարել է իւր դրպանից և է պարզ ապացոյց, որ իմ ասածս լոկ խօսք չէ, այլ փաստ:

Եթէ «Մասիսի» յօդուածագիրը գ[illegible] սորա նման կրեստսների պատիւը և վտանգաւոր դրութեան մէջ ցոյց տալ աթոռապատկան գումարները, նա մեղանչել է արդարութեան առաջ: Սխալմունքն մարդկային կենաց ուղղընթաց ընկերն է. ոչ ոք ազատ չէ նորանից, ուստի եթէ յօդուածագիրը այս բացատրութենից համոզվի, որ նա շեղվել է ճշմարտութիւնից, կարող է առանձին յօդուածով ուղղել իր թերութիւնը, որպէս զի անձնանուէր ազգայնոց միտքերը չը պղտորւին և փափուկ սրտեր չը վիրաւորվին և չը լքանին:

Պրօկուրօր Լուսաւորչեան Հայոց Սինոդի Ս. Էջմիածնի Նիկողայոս Տէր-Յովսէփեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Моск. Вѣд.» լրագիրը հաղորդում է հետեւեալ մանրամասերը մայիսի 11-ի, Գատչինոյի պալատում հրէաների պատգամաւորութեան ընդունվելու մասին: Պատգամաւորութեան գլուխը, բարօն Գինցբուրգ ներկայացրեց թագաւոր կայսրին պատգամաւորութեան բոլոր անդամներին և կայսրը այդ ժամանակ բարեհաճեց պատգամաւորներից իւրաքանչիւրին հարցնել իր պարապմունքի մասին: Գինցբուրգ դիմեց Նորին Մեծութեանը ասելով: «Բաղդ ունիմ ռուս հրէաների անունից Ձեր Մեծութեան ոտների առաջ արկանել հաւատարիմ հպատակութեան զգացմունքը և անսահման երախտաւորութիւնը այն միջոցների համար, որոնք գործ դրվեցան հրէաներին պաշտպանելու համար այդ ծանր ժամանակին: Դարձեալ կայսերական մի խօսք և խառ[illegible]. Մենք ապահով համոզված ենք որ Ձեր կայսերական Մեծութիւնը հա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՍԵԼԻԿՈՎԻ ԳՈՐԾԸ

—

«Судебные Порядки» շաբաթաթերթի մէջ տպված է հետեւեալ դատաստանական գործը:

Ելիսավետպոլի նահանգի, Նուխու գաւառի մէջ, Նուխու և Վարդաշէն գիւղի ճանապարհի վրա հրացանով սպանվեցաւ Վարդաշէնի բնակիչ ուղղափառ դաւանութեան Ստեփան Բեժանով, որ ձիով գնում էր Նուխի Կանանչեվի, Սիմօն Մնացականովի և Ալէքսանդր Սիլգիրովի ուղեկցութեամբ: Բեժանովի այս ուղեկիցները Բեժանովի վրա հրացան արձակվելուց յետոյ ձիարշաւեցին դէպի Վարդաշէն, որտեղ և ծածկվեցան, իրանից տեսածը առանց ոչոքի պատմելու: Այնուհետեւ սկսվեցաւ պօլիցիական խուզարկութիւնը սկզբնական քննութեան հետ միաժամանակ: Պօլիցիական խուզարկութիւնը կատարում էր պօլիցիական օֆիցեր Մելիք-Ալահվերդով, իսկ քննութիւնը դատաստանական պաշտօնների կանդիդատ Բելձիշեվսկի: Հարցրին յանցանքի վերոյիշեալ ականատեսներին, սպանված Ստեփան Բեժանովի ծառաներին, երեխաներին և կընոջը: Այդպիսով պարզվեցաւ միայն, որ Բեժանով սպանված է թփի տակից, բայց ոչինչ չը յայտնվեցաւ, թէ ում կարելի էր կասկածել այդ սպանութեան մէջ: Սկզբնական քննութիւնը կատարվում էր պրօկուրօրի օգնական Գօլուբեվի անմիջական հսկողութեան տակ: Գործը այդ դրութեան մէջ էր մինչև 1879 թուականի հոկտեմբերը: Ալէքսանդր Սելիկով բոլոր այդ ժամանակը իր ընտանիքով ապրում էր Նուխու մէջ, որտեղից ուղևորվեցաւ Թիֆլիս և այնտեղ ապրում էր մինչև 1880 թուականի յունվարի վերջը: Այդ ժամանակ Վարդաշէնի և Նուխու մէջ այդ սպանութեան առիթով զանազան բամբասանքներ և պատմութիւններ տարածվեցան, որոնք մտան քննական գործի մէջ: Բայց այդ բամբասանքները նկարագրելուց առաջ կը բերեմ մի քանի պատմական փաստեր, որոնք մինչև այժմ չեն կորցրել իրանց ոյժը:

Բանը նրանումն է, որ Նուխու գաւառի մէջ, մանաւանդ Վարդաշէն գիւղի մէջ ապրում են այդպէս անուանված ուտիացիք զանազան դաւանութիւններին պատկանող: Այնտեղ կան ուղղափառ-ուտիացիք, լուսաւորչական-ուտիացիք, հրէայ-ուտիացիք և մահմետական-ուտիացիք: Վաղուց նրանց մէջ կրօնական կռիւ կայ, որին գլխաւորապէս մասնակցում են լուսաւորչական և ուղղափառ ուտիացիները և որի ժամանակ այդ կուսակցութիւնները աշխատում են միմեանց քանդել, միմեանց նիւթական և բարոյական վընասներ հասցնել: Կովկասեան փոխարքայութեան Գլխաւոր Վարչութեան և Ալէքսանդր Սելիկովի գործի մէջ եղած գրագրութենից երևում է, որ Սելիկովները, իբրև տեղական անուանի մարդիկ, շատ անգամ գանգատվել են վարչութեանը այն նեղութիւնների դէմ, որոնց նրանց պատճառում էին տեղական պօլիցիականներից և ատինձանաւորներից առաջնորդված ուղղափառները: Յայտնի է այն հետաքրքիր փաստը, որ Ալէքսանդր Սելիկովի հօրեղբայր Յարութիւն Սելիկով ստիպված էր գնալ Ս. Պետերբուրգ և ներկայանալ Նորին Կայսերական Մեծութեան Հանգուցեալ Ալէքսանդր II Թագաւորին, որը Սելիկովի ամենախոնարհ խնդիրքի վրա սեփական ձեռքով բարեհաճեց գրել. «Թողնել նրան իր հաւատի մէջ»: Բարձրագոյն այդ կամքի շնորհիւ հանգուցեալ Սելիկով հանգիստ անցկացրեց իր կեանքի վերջին օրերը: Այստեղ աւելորդ է նկարագրել տեղական կրօնական կռւի ամբողջ պատմութիւնը, մեր նպատակի համար բաւական է յիշել, որ Սելիկովի ազգը միշտ եղել է ճնշված կողմի ներկայացուցիչ և շատ անգամ յայտնել է երկրի բարձր վարչութեանը իր նկատած անկարգութիւնները և օրէնքների խախտելը: Ալէքսանդր Սելիկով, այդ արդարասէր մարդը, իբր ընտանիքի իսկական ներկայացուցիչը, կրթված իր նախորդների բողոքող ոգով, հետեւում էր նրանց օրինակին, բարձրացնելով իր ձայնը ամեն տեսակ մասնաւոր և հասարակական անարդարութեան դէմ: Դրա ապացոյց կարող են լինել այն բազմաթիւ գանգատները, որոնց նա ներկայացրել է Կովկասեան փոխարքայի Գլխաւոր Վարչութեանը, Թիֆլիսի դատաստանական Պալատի պրօկուրօրին, Կառավարչական Սենատին, հանգուցեալ արքեպիսկոպոս Ալվազովսկուն, իբրև թեմական առաջնորդին և վերջապէս Ելիսավետպոլի նահանգապետին: Այդ գանգատներով Ալէքսանդր Սելիկով յայտնում էր իր հայրենիքի մէջ արմատացած չարիքը, որ վնասում էր ազգաբնակութեան բարօրութեանը, զանազան անձանց ինտրիգները, որոնց շնորհիւ հասարակութիւնը զանազան կուսակցութիւնների էր բաժանված: Վերջապէս որ այդ բոլորի հետեւանք լինում են ըսպանութիւններ, աւազակութիւններ, սուտ մատնութիւններ և կեղծումներ: Վերջապէս Ալէքսանդր Սելիկով խնդրում էր բարձր վարչութենից հիմնաւորապէս հետազօտել չարիքը Գլխաւոր Վարչութեան ծառայողի ձեռքով, առանց նահանգական իշխանութեան միջամտութեան: Ալէքսանդր Սելիկովի կռիւը հաւասար ոյժերով չէր կատարվում և դժուար չէր նախագուշակել նրա անկումը, մանաւանդ որ նա իրան յատուկ ազնւութեամբ ուղղակի յիշում էր զանազան անձանց անունները և ազգանունները, օրինակ բժիշկ Սարաջեվին, քննիչ Բելձիշեվսկուն, պրօկուրօրի օգնական Գօլուբեվին, գաւառապետի օգնական Ասնիձէին, պօլիցիական օֆիցեր Վեգիրովին: Վերջապէս Սելիկով անուանում էր Սիլգիրովին, Կանանչիեվին, Մնացականովին, Բեժանովին, Պօլադովին և այլն: Դատաստանական գործի մէջ Սելիկով այդ գործի վրա առանձին ուշադրութիւն էր դարձնում, ի նկատի առնելով այն դերերը, որ այդ անձինք կատարում էին, մեղադրելով Սելիկովին յիշեալ սպանութեան մէջ:

Ինչպէս վերևը ասվեցաւ, Ստեփան Բեժանովի սպանման քննութիւնը երեք չորս ամսվայ ընթացքում ոչինչ հետեւանքներ չունեցաւ: Այնուհետեւ այդ գործը մի «օրինաւոր» առիթ դարձաւ Ալէքսանդր Սելիկովին ոչնչացնելու համար, նրա վրա դրած մեղադրանքի օգնութեամբ իբր թէ նա կաշառել է լեզգին Համիդ Վերդի օղլին՝ սպանել Ստեփան Բեժանովին, որ մատնում էր Սիլիկովին և հետեւապէս վերջինը Բեժանովին իր թշնամի էր համարում: Այդ ձևով նախագծված մեղադրանքը հեշտ էր անցկացնել: Պէտք էր ապացուցանել, որ Սելիկով վատ մարդ է և առաջ բերվեցաւ Ասնիձէի ցուցումը, որ ընդարձակօրէն մեկնում էր, թէ Սելիկով հարստահարում էր ազգաբնակութեանը, թէ նա հրդեհներ էր գցում, կողոպտում էր, սպանում էր, ուրիշի սեփականութիւնը իւրացնում էր և դրանով էլ հարստացաւ: Որ Սիլիկով «տրամադրված էր» յանցանք գործելու համար: Հարկաւոր էր մի ցուցումն, որ վերջը տուեց Համիդ Վերդի օղլին, ասելով, թէ Սիլիկով և Յուքիաս Նիկողոսով տուին նրան 300 ր. Բեժանովին սպանելու համար: Այնուհետեւ հարկաւոր էին վկաներ, որոնք ապացուցանէին, որ դրա մասին լսել են Համիդ Վերդի օղլից և առաջ են գալիս Կանանչիեվի, Պօլադովի և միւսների ցուցմունքները: Այդ մեղադրանքին աւելի հաւանականութիւն տալու համար մարդասպաններ անուանվեցան Սելիկովի մօտ բարեկամները 7 մարդ՝ Մելգալով, Գուլգարով, Պօղոսով, Նիկողոսով, Տէր-Կարապետով և Արութինով, որոնք իբր թէ սպանութեան րոպէին ճանաչվեցան վերոյիշեալ երեք վկաներից, որոնց վրա Սելիկով գանգատվել էր իշխանութեանը, նրանց զանազան չարութիւններ վերաբերելով: Այնուհետեւ երեւան է գալիս խալասա Ջամբար Կիզի, որ սկզբնական քննութեան ժամանակ յայտնեց Համիդ Վերդիի խոստովանութիւնը, իբր թէ Սելիկով և Նիկողոսով նրան կաշառել են Բեժանովին սպանելու համար: Ժողովրդի մէջ տարածված լուրերը մատնացոյց էին լինում Սելիկովի և Բեժանովի թշնամութեան և առաջինի սպառնալիքների վրա:

Այդ հիման վրա Համիդ Վերդի օղլի, Սելիկով, Մելգալով, Գուլգարով, Պօղոսով, Նիկողո-

ւասար ողորմածութեամբ և սիրով նայում էք Ձեր հաւատարիմ հպատակների վրա, առանց խտրութեան ցեղի և դաւանութեան։» Այդ խօսքերին պատասխանելով կայսրը բաղդաւորեցրեց պատգամաւորներին յայտնելով շնորհակալութիւն նրանց կողմից ցոյց տուած զգացմունքների համար և բարեհաճեց աւելացնել որ խտրութիւն չէ դնում իր հաւատարիմ հպատակների մէջ։ Պատգամաւորութեան մի քանի անդամները, քաջալերված լինելով Թագաւորի ողորմած խօսքերով, համարձակվեցան իրանց միտքը յայտնել հրէաների խիտ կերպով բնակվելու վնասի մասին ոչ թէ միայն նոյն իսկ հրէաների համար, բայց և ռուսների համար։ Պատգամաւորներից մինը յայտնեց որ հրէաների ցանկութիւնն է ռուս լինել։ Լսելով ուշադրութեամբ բոլոր պատգամաւորների յայտնած խօսքերը, Նորին Մեծութիւնը հրամայեց որ նրանք գրաւոր կերպով յայտնեն իրանց կարծիքները և ներկայացնեն ներքին գործերի մինիստրին։

—

Երևանից մեզ գրում են. «Աբի-Հայեաթ ասված առուն, որի բացվելու կարևորութիւնը զգում էր ամբողջ Երևանը, արդէն պատրաստ է, կապալառու պ. Եղիազարեանց մի տարի պայմանագրից վաղ վերջացրեց առուն։ Այժմ առուի իրաւունքը պ. Եղիազարեանի ձեռին է, մինչև մայիս ամիսը 1882 թուի։ Նա յանձնում է առուն իր ընտրած ջրպետին, որ սա ջուրը բաժանի ում կամենայ։ Մենք յոյս ունենք որ պ. Եղիազարեանի մարդիկ ջրի նրան սրան բաժանելում հեռու կը մնան որ և է հարստահարութենից, որով Եղիազարեանը մի բարի անուն վաստակած կը լինի։»

—

Յիշեցնում ենք անցեալ տարվայ մեր բաժանորդներին, որ մի ամիս է մնացել միայն մինչև յուլիս ամիսը։ Եթէ այդ ամսվայ ընթացքում չը վճարեն խմբագրութեանը իրանց վրա պարտ մնացած «Մշակի» անցեալ տարվայ փողերը, մենք կը հրատարակենք նրանց անունները ու ազգանունները։

—

Խարկովի համալսարանի պրոֆէսոր, հայազգի բժշկապետ Ա. Շլթեան, ինչպէս մի անգամ յայտնած էինք արդէն, այս ամառը Պեատիգորսկում անցնելով, առաջարկում է իր ծառայութիւնները հիւանդներին։ Պեատիգորսկում բժշկապետ Շլթեանի հասցէն այս է. Докторъ Шилтовъ, домъ Закорковой Верхній Бульваръ.

—

Մեզ գրում են Երևանից։ «Այս օրերս մեր քաղաքում մի տուն աճուրդով էր ծախվում։ Աճուրդի մասնակցողներից էին մի եպիսկոպոս և մի Թուրք։ Յայտնի չէ թէ եպիսկոպոսը ում համար էր ուզում տունը առնել, երևի Էջմիածնի համար, բայց յայտնի է թէ նա ամեն տեղ լուր էր տարածում թէ Թուրքը ծախվող տան տիրոջ մարդն է և իբր թէ տիրոջից փող էր ստացել գինը բարձրացնելու համար։ Այդ լուրերով այնտեղ հասցրեց, որ Թուրքը ստիպվեցաւ 1,000 րուբլ տալ եպիսկոպոսին, որ սա լռի և յետ քաշվի աճուրդից։ Եպիսկոպոսը բաւականացած հազար րուբլիով, վերադառնում է Էջմիածին և այնտեղ իր հերոսութեան համար ոչ թէ միայն շնորհակալութիւն է ստանում Մանկունուց, բայց և մի մատանի ընծայ։ Իսկ տունը, որ արժէր մօտ 70,000 րուբլ աճուրդի մէջ մրցող այլ ևս չունենալով, մնում է Թուրքի վրա 30,000 րուբլով։»

—

«Русскій Курьеръ» լրագիրը հաղորդում է որ Օդէսայում վերջին օրերը պատահած հրէաների ջարդի ժամանակ, ամբոխը հրէաների մի քանի տներ ու խանութներ կոտրելուց յետոյ, սկսեց կոտրել և ռուսների տներն ու խանութները։

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են, որ տեղային հոգևոր դպրոցների հոգաբարձութեան երեքամեայ ժամանակը լրացած լինելով, պէտք է նոր ընտրութիւններ լինեն։ Առաջնորդի նոր տեղապահ Կ. վ. Այվազեանը զանազան խարդախութիւններ է գործ դնում իր ուզած մարդիկը հոգաբարձու ընտրել տալու, որպէս զի, նրանց շնորհիւ կարողանայ այժմեան ուսուցչական խումբը ցրվել և կրկին Բաբաջանեանցի խաւարար խմբին հրաւիրել։

—

Նոյն տեղից մեզ գրում են, որ վերջին հոգաբարձութիւնը իր [illegible]ութիւնները շատ բղձմտանքով է կատարել. [illegible] հոգաբարձութեան ժամանակ ուսումնարանի եկամուտը եղել է 20,280 րուբլ 19 կոպ. իսկ ծախք 21,943 ր. 56 կոպ., ուրեմն եկամուտից աւելի է ծախսել 1,663 ր.։ Վերջին հոգաբարձութիւնը նոյնքան ժամանակամիջոցում մուտք է ունեցել 37,337 ր.. 26 կոպ. և ծախքը դուրս գալով, աւելացել է դրամագլխի վրա 2,000 ր.։ Բացի դրանից, պէտք է ի նկատի առնուի և այն, որ վերջին հոգաբարձութեան ժամանակ հրաւիրված են եղել, ոչ թէ Բաբաջանեանցի նման մարդիկ, այլ օրինաւոր տեսուչ, արժանաւոր վարժապետներ աւելի բարձր ռոճիկներով։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԳԼԻԱ

Համայնքների ժողովի մէջ, ինչպէս հաղորդում են Լօնդօնից, Գլադստօնի մինիստրութիւնը մեծ աջողութիւն ունեցաւ։ Իրլանդական կալուածական օրինագիծը երկրորդ ընթերցանութենից յետոյ ընդունվեցաւ ձայների անսպասելի մեծամասնութեամբ։ Օրինագծի համար ձայն տուին 352 անդամներ ընդդէմ 176-ի։ Դրանից երևում է, որ քուէարկութեանը մասնակցել են 528 անդամներ։ Համայնքների այժմեան ժողովի բոլոր անդամների թիւը հասնում է 652։ Ուրեմն օրինագծի քննութեանը և քուէարկութեանը չեն մասնակցել ընդամենը 124 անդամներ։ Եթէ ենթադրենք, որ յիշեալ օրինագծի վերջնական քուէարկութեան ժամանակ այդ բոլոր անդամները ներկայ կը գտնվեն և նրա դէմ ձայն կը տան, այնուամենայնիւ հակառակ կուսակցութիւնը 300 ձայներից աւելի չի ունենայ և օրինագիծը կընդունվի 50 ձայների մեծամասնութեամբ։ Այս պայմանները ի նկատի առնելով, կարելի է հաստատ ասել, որ Իրլանդական կալուածական օրէնքը ամբողջութեամբ կընդունվի Համայնքների ժողովից, իսկ լորդերի ժողովը չի վստահանայ նրան մերժել, քանի որ երկրի ներկայացուցիչները այդպիսի որոշ ցանկութիւն կը յայտնեն և մանաւանդ այն պատճառով, որ Գլադստոն կալուածական յիշեալ օրէնքը մինիստրութեան գոյութեան հարց է դարձրել։

Անգլիական պարլամենտը իր նիստերից մէկի ժամանակ վճռեց, որ Անգլիան չի մասնակցի միջազգային կօնֆերենցիային քաղաքական ապաստանի հարցի մասին։ Անգլիական օրէնքները թոյլ չեն տալիս սահմանափակել քաղաքական ապաստանի իրաւունքը և հասարակական կարծիքն էլ կընդդիմանայ այդպիսի գործին։ Գրենվիլ պարլամենտի մէջ յայտնեց, թէ անգլիական օրէնքները միջոց են տալիս առաջն առնել քաղաքական յանցանքների և պատժել յանցաւորներին։ Անգլիայի համար այդ օրէնքները կատարելապէս բաւականացուցիչ են։

ԹԻՒՐՔԻԱ

Գերմանական կառավարութիւնը իր դեսպանին Կ. Պօլսի մէջ ուղարկեց գրական հրահանգներ, որոնցով առաջարկում է կոմս Հացֆելդտին շտապեցնել բանակցութիւնները գիջած երկիրները Յունաստանին յանձնելու ձևի մասին։ Գերմանիայի առաջարկած միջոցները ստացել են բոլոր միւս պետութիւնների հաւանութիւնը։ Թիւրքիան սակայն աշխատում է երկարացնել բանակցութիւնները։ Օրինակ, դեսպանների առաջարկած չորս կէտերի տեղ յոյն-թիւրքական դաշնագրութեան մասին Թիւրքաց կառավարութիւնը առաջարկեց 23 յօդուածներ, որոնց քննութիւնը մի քանի ամիս կը տևէր։ Դեսպանները մերժեցին այդ առաջարկութիւնը, ասելով, թէ պէտք է համաձայնութիւն կայացնել միայն գլխաւոր կէտերի վե-

---

սով, Տէր-Կարապետով և Արութինով դատաստանի էին ենթարկված, մեղադրվելով Բեժանովի սպանութեան մէջ, իսկ Սէլիկով դրդողն էր յայտնված։ Ելիսավետպօլի նահանգական դատարանը դատապարտեց Համիդ Վերդի օղլին նրա խոստովանութեան համեմատ և Սէլիկովին վերոյիշեալ մեղադրանքների համեմատ, միւսներին դատարանը արդարացրեց։

Դատաստանական նիստը շատ հետաքրքիր է կենսական և տէօրետիկական կողմից։ Այս հաշւի իսկութեան համար առաջ կը բերենք մեղադրող կողմի մի քանի վկաների ցուցմունքները։ Խալիս Ջամբար Կիզի դատարանի մէջ ասաց. «Համիդ Վերդի օղլի երբէք ինձ մօտ չէր լինում, ես նրա հետ թշնամի եմ այն պատճառով, որ նրան կասկածում եմ իմ ամուսնի սպանութեան մէջ։ Նա ինձ չէ խոստովանվել թէ սպանել է Ստեփան Բեժանովին և չէ ասել, թէ նրան կաշառել են Ալէքսանդր Սէլիկով և Սուքիաս Նիկողոսով և թէպէտ ես այդպիսի ցուցմունք տուի քննիչին, բայց այժմ յայտնում եմ, որ ես այդ ցուցումը տուի երկիւղից, որովհետև քննիչը ինձ երեք օր իր տանը կալանաւորեց, սպառնում էր կազակներով և պահանջում էր, որ ես անպատճառ այդպիսի ցուցումն տամ... քննիչը ինձ պահում էր իր սենեակի մէջ, ինձ հետ միասին գիշերներ էր անցկացնում և պահանջում էր, որ ես անպատճառ այդպէս ցոյց տամ, ինչպէս ինքն է կամենում, և այդ դրութեան մէջ լինելով, ես վստահացայ այն ցուցումը տալ։ Քննութեան ժամանակ ներկայ էր Մօլլա Սամադ և մի հայ, թարգմանում էր Գրիգոր Պօլատով, որ նոյնպէս ստիպում էր ինձ այն ցուցումը տալ։ Նա այսօր էլ, այստեղ սպառնում էր ինձ բանտով և կօզակներով, եթէ առաջվայ ցուցումը չը տամ... Քննիչի վարմունքի մասին ես մինչև այժմ ոչոքի չեմ գանգատվել, որովհետև ես անպաշտպան կին եմ... միայն այսօր իմացայ, որ իշխանութիւն կայ և ձեզ այդ բանը յայտնում եմ։

Այն զզուեցուցիչ տպաւորութիւնը, որ գործում է այս ցուցումը և որ սևացնում է նախնական քննութեան «անաչառութիւնը», աւելի էլ սաստկանում է Սէլիկովին գլխաւոր մեղադրող լեզգի Համիդ Վերդի Օղլի ցուցմունքով, որ պատմեց Ելիսավետպօլի նահանգական դատարանին հետևեալը. «երէկվանից ես նկատում եմ, որ վկաներին երդվելուց յետոյ են հարցնում և որ նրանցից շատերը ճշմարիտ չեն խօսում, այնպէս որ շատերը պէտք է վնասվեն նրանց ցուցման պատճառով և ես ինձ պարտաւոր եմ համարում յայտնել դատարանին, որ Բեժանովին սպանել եմ ես, փախստական Մուրչուդի հետ, որի ազգը ինձ յայտնի չէ։ Այդ սպանութեանը բոլորովին չեն մասնակցել ինձ հետ միասին մեղադրվածները։ Սպանութեան շարժառիթները հետևեալներ են։ Սպանութենից մի քանի օր առաջ ես փախած էի և մի անգամ, գալով այժմ մեռած մեղադրված Սամադի տունը, ես իմացայ նրանից, որ Բեժանով սաստիկ աշխատում է ինձ կալանաւորելու և արտաքսելու համար, կասկածելով ինձ իր եղբօր որդու սպանութեան մէջ։ Այդ պատճառով ես մտադրվեցայ նրան սպանել։ Այնուհետև սպանութեան գիշերը, իմանալով նոյն Սամադից, որ Բեժանով մտադիր է այդ երեկոյեան Նուխի գնալ, ես իմ ընկեր Մուրչուդի հետ գնացի յանցանքի տեղը, որտեղ սպասեցի Բեժանովի գալուն և հրացան արձակեցի նրա վրա, երբ նա անցնում էր ճանապարհով։» Այնուհետև գործի մէջ դօկումենտներով ապացուցված է, որ Բեժանովի յայտնութեան համեմատ Համիդ Վերդի օղլի պատասխանատուութեան է ենթարկված առաջինի եղբօր որդու սպանութեան համար և Ելիսավետպօլի նահանգական դատարանը նրան մեղաւոր է ճանաչել այդ սպանութեան մէջ։ Առհասարակ պէտք է նկատել, որ Համիդի ցուցումը մեծ տպաւորութիւն է գործում և նա անհետք չանցաւ դատարանի համար, որ այդ ցուցման համեմատ, վեց մեղադրվածների անմեղութիւնը խոստովանելով, նրանց արդարացրեց։ Ինչ կը վերաբերի Ջամբար Կիզի ցուցման անհաւատալի լինելուն և նրա մարդու սպանութեանը, այդ բոլորը հաստատվեցաւ Թիֆլիսի դատաստանական պալատի մէջ պօլիցիական Մելիք-Ալահվերդովի բարեխիղճ ցուցման շնորհիւ։ Կանանչեվ, Սիւզիրով և Մնացականով ականատես վկաների ցուցմունքները դատարանը ամբողջապէս մերժեց և արմատականապէս նրանց ոչնչացրեց։ Մեղադրութեան միւս մանրամասները ուշադրութեան արժանի չեն, օրինակ Սէլիկովի գրած և ուրիշներից բռնված նամակները, որոնց մէջ ուշադրութեան արժանի է այն, որ Սէլիկով գանգատվելով, թէ մի խումբ մարդիկ կամենում են նրան կորուստ պատճառել, նկատում է. «բայց կայ արդարադատ Աստուած, որ միատեսակ նայում է ուժեղների և թոյլերի վրա և, յուսալով Աստուծոյ օրէնքների արդարութեան վրա, ես գործից յաղթող դուրս կը գամ։»

Այդպէս մեկնվեցաւ «Սէլիկովի գործը» Ելիսավետպօլի նահանգական դատարանի մէջ, որ վճռեց զրկել նրան բոլոր իրաւունքներից, տաժանակիր աշխատանքների ենթարկել 12 տարով պատիժների կանոնադրութեան 25 յօդուածի հետևանքներով։

Սէլիկովի բողոքը այդ վճռի դէմ քննեց Թիֆլիսի դատաստանական պալատը երկու նիստերի ժամանակ պ. Միխայլովի նախագահութեամբ, Բակալօ և Մալինովսկի Պալատի անդամների մասնակցութեամբ։ Մեղադրողը պրոկուրորի օգնական Բրիկօվն էր, իսկ պաշտպանը երդվեալ հաւատարմատար Ս. Արծրունի։

Սէլիկովի գործի վերաբերութեամբ այս անգամ Դատաստանական Պալատը կատարելապէս համապատասխանում էր իր կոչմանը։ Նա մեծ ուշադրութիւն դարձրեց գործի, մեղադրողի և պաշտպանի վրա։ Դատաստանական Պալատը ոչ մի խօսք գործի մէջ չը թողեց առանց բազմակողմանի քննութեան, հիմնվելով օրէնքի և դատաւորի խղճի համոզման վրա։ Մեղադրող իշխանութեան արժանաւոր և տարաբաղդաբար շատ քիչ անգամ պատահող վարմունքը, խօսքի ազատութեան օրինաւոր սահմանները դատարանի մէջ, կողմերի յայտնութիւնների խիստ քննողական գնահատութիւնը և գործի մէջ բարձրացած բոլոր հարցերին կանոնաւոր ձև տալը, դրանք էին Դատաստանական Պալատի նիստի յատկանիշները Ալէքսանդր Սէլիկովի գործի քննութեան ժամանակ։

Պալատի դեկտեմբերի 23-ի (1880 թ.) նիստի ժամանակ պաշտպանը, ի նկատի առնելով գործի մթութիւնը և անկատարութիւնը, անհրաժեշտ համարեց լրացնել նրան վկաներին հարցնելով և դօկումենտներ ներկայացնելով։

Սէլիկովի գործը ուսումնասիրողը իր համար հետևեալ տպաւորութիւնն է կազմում։ Ինչպէս գրում է Սէլիկով իր բարեկամներին ուղարկած նամակների մէջ, կազմվել էր մարդկերանց մի խումբ, որոնք ամեն բան անում էին, որպէս զի մեղադրեն Սէլիկովին, թէ նա Բեժանովի սպանութեան դրդողն է։ Սէլիկովին մեղադրող բոլոր վկաները այն անձինքն են, որոնց Սէլիկով մեղադրում էր դատաստանի և վարչութեան առաջ զանազան չարագործութիւնների մէջ։ Նրանց բոլոր ասածների մէջ թշնամութիւն և ատելութիւն կայ դէպի Սէլիկովը և այդ ասածները հերքվում են դօկումենտներով։ Նրանց ցուցմունքները սուտ են և միմեանց հակասող։ Ինքը Սէլիկով միայնակ և անպաշտպան մնաց։ Նրան ոչ ոք չէր լսում։ Իրան պաշտպանելու համար նրան ներկայացրած ոչ մի հաւաստիքը չէր քննվել, նրա ցոյց տուած վկաներից ոչ մէկին չէին հարցրել և ոչ մի տեղեկութիւն չէր հաւաքված։ Առաջին քննութեան պրոտօկօլը, որ ձևի համար էր կազմված, մեռած տառ էր մնացել, մի թերթ թուղթ գործի մէջ։ Ատելութիւնը դէպի Սէլիկովը հասնում էր չափազանցութեան և յանցանքի։ Օր ցերեկով Սէլիկովի վրա հրացան արձակեցին։ Յանցանքի տեղը բռնված չարագործը յանձնված է իշխանութեանը, որը յայտնի չէ, թէ ինչպէս վարվեց նրա հետ. յայտնի է միայն, որ յանցաւորը ողջ և առողջ է և ներկայ էր իր զօհին, Սէլիկովին տանջելու ժամանակ։ Սէլիկովի կալուածների մէջ հրդեհ են գցում և

րաքերութեամբ, թողնելով մանրամասնութիւնները։

Վերջին ժամանակներում Բ. Դուռը, տեսնելով, որ իր շրջաբերականները Տունիսի հարցի մասին մնում են առանց պատասխանի, դիմեց գերմանական և աւստրիական կառավարութիւններին, խնդրելով նրանց միջամտութիւնը։ Բայց Գերմանիա և Աւստրիա ուղղակի պատասխանեցին, որ նրանք Ֆրանսիայի կողմն են հակված և որ Թիւրքիայի պահանջները անհիմն են համարում։ Թիւրքիայի պահանջներին ընդդիմադրելով, Ֆրանսիան պաշտօնական դօկումենտ ներկայացրեց, այն է Թիւրքաց արտաքին գործերի մինիստրի շրջաբերականը, որ գրված է 1864 թուականին այն ժամանակվայ դեսպանի անունով։ Այդ դօկումենտի մէջ Թիւրքիան ուրախութիւն է յայտնում, որ ֆրանսիական երկիրների մէջ Ալժիրիայում և Թիւրքաց կայսրութեան մէջ կայ Տունիսի անկախ իշխանութիւնը և որ թէ նա չը լինէր, հարկաւոր կը լինէր արհեստական ճանապարհով մի այդպիսի իշխանութիւն ստեղծել։

Մեսօպօտամիայի մէջ երևեցած ժանտախտի մասին Կ. Պօլսի առողջապահական բաժինը հրատարակեց Բաղդադից ստացված հեռագիրները, որոնցից երևում է, թէ 4,000 բնակիչներ առանձնացած են զանազան անապատների մէջ և դրա շնորհիւ Նէջէֆի մէջ մեռնողների թիւը իւրաքանչիւր օր 56 աւելի չէ լինում։ Այն տեղերի մէջ, ուր ժամանակաւորապէս բնակեցրած են տեղացիները, ժանտախտը վերջացել է։ Առողջապահական բաժինը յոյս ունի շուտով ոչնչացնել ժանտախտը։

„Բէյաների ընկերութեանը հեռագրում են, որ մի քանի պետութիւններ ցանկութիւն են յայտնել գրիջած երկիրները յունական թագաւորին յանձնել և ոչ թէ Յունաստանին, որպէս զի դաշնագրութիւնը կարելի լինի ոչնչացնել, եթէ Յունաստանի մէջ յեղափոխութիւն պատահի և այդ երկիրը հանրապետական ձև ստանայ։ Բ. Դուռը մտադիր է Յունաստանից պահանջել մի խոստմունք, որ ապահովված լինի պետութիւններից, թէ Յունաստանը այլ ևս չի ձգտի իր հետ նոր երկիրներ միացնել։ Ասում են, որ բրիտանական կառավարութիւնը, իմանալով Բ. Դրան այդ մտադրութիւնը, առաջարկեց միւս պետութիւններին մերժել Թիւրքիայի ցանկացած ապահովութիւնը։

ԻՏԱԼԻԱ

—

Ֆլօրենցիայից լրագիրներին հաղորդում են մայիսի 13-ից։ Ֆրանսիայի և Տունիսի մէջ կապված դաշնագրութեան մասին ստացված լուրերը գազազեցրին իտալացիների պատերազմական տրամադրութիւնը։ Ինչպէս իտալացիները յայտնի են նրանով, որ շատ յիմարութիւններ են ասում, բայց երբէք նրանց չեն կատարում և այս անգամ էլ Ֆրանսիայի և Իտալիայի մէջ բացարձակ թշնամութիւն չէր կարող սկսվել։ Իտալական պետական մարդիկը իրանց բոլոր պակասութիւնների հետ ունեն և իրանց նախորդներից ժառանգած այն արժանաւորութիւնը, որ գործերի դրութեան վրա ուղղակի են նայում և չեն ոգևորվում այնպիսի նախադասութիւններով, թէ „պէտք է վրէժ առնել ազգային պատիւը վիրաւորելու համար։“ Նրանք շատ լաւ հասկանում են, որ Իտալիան դեռ ևս թոյլ և աղքատ է և որ այժմ նա բացարձակ կռիւ Ֆրանսիայի հետ չէ կարող սկսել։ Նրա ամբողջ ուշադրութիւնը պէտք է դարձրած լինի ներքին հարցերի վրա։ Իտալիան առժամանակ պէտք է հրաժարվի եւրօպական պետութիւնների շարքում որ և է դեր խաղալուց և մինչև անգամ երբեմն պէտք է զոհի իր սեփական շահերը։

Տարաբաղդաբար իտալական այժմեան պարլամենտը անկարող է իր միջից այնպիսի մինիստրութիւն կազմել, որ բաւականութիւն տար մեծամասնութեան ցանկութիւններին և դրա պատճառն այն է, որ իտալական պարլամենտի մէջ մի որոշ մեծամասնութիւն չը կայ։ Որոշ պրօգրամներ ունեցող կուսակցութիւնների տեղ Իտալիայի մէջ կան քիչ թէ շատ նշանաւոր քաղաքական շրջաններ, որոնք իրանց անհատական շահերն են պաշտպանում և ժամանակ առ ժամանակ որ և է նպատակին հասնելու համար միմեանց հետ միանում են և իսկոյն բաժանվում են, հէնց որ գործը կատարված է լինում։ Այսօր ընկնում է մի մինիստրութիւն, վաղը նոյն մինիստրութիւնը յաղթող է հանդիսանում։ Այս անգամ երևի մինիստրութիւնը հետևեալ կերպով կը կազմվի. նրան կը մասնակցեն Զանարդելլի, Դեպրետիս, Նիկօտերա և Կրիսպի։ Այս վերջինին կը յանձնվի արտաքին գործերի մինիստրութիւնը։ Այսպէս կազմված կառավարութիւնը ամենայարմարը կը լինի ներկայ րոպէին։

Իտալիայի մէջ, ինչպէս ասում է պրօֆեսօր Բօվիօ, միայն երկու կուսակցութիւններ կարող են գոյութիւն ունենալ՝ առաջադէմները և արմատականները, որոնց նպատակն է քաղաքական ազատութեան ամենաընդարձակ զարգացումն, բայց որոնք այդ նպատակին հասնելու համար տարբեր միջոցներ են գործ դնում։ Միայն այդ երկու կուսակցութիւնները կարող են գոյութիւն ունենալ և այն մինիստրութիւնը կարող է աջողութիւն գտնել, որի անդամները այդ երկու կուսակցութիւնների գլխաւոր ներկայացուցիչները կը լինեն։ Նոր մինիստրութիւնը կարող է գոնեա մասամբ բաւականութիւն տալ երկրի պէտքերին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Times» լրագիրը հաղորդում է որ Յունաստանի խնդրի, Ալբանիայի մէջ անկարգութեան և քիւրդերի անընդհատ շարժման պատճառով սուլթանը թերահաւատութեամբ է սկսել նայել Սայիդ-փաշայի վրա և կարծում են որ շուտով լինելու է մինիստրութեան փոփոխութիւնը։

—Ֆրանսիական «Temps» լրագիրը ասում է որ Բ. Դուռը լուր է ստացել որ շէյխ Իբադուլլահ հաւաքեց 20,000 հոգի և պատրաստվում է արշաւանք գործել Պարսկաստանի դէմ։ Պարսկաստանի դեսպանը այդ առիթով բողոքեց Բ. Դրանը և վերջինը պատասխանեց թէ միջոցներ են գործ դրված քիւրդերի արշաւանքի կրկնվելուն առաջն առնելու համար։

—«Times» լրագրի Կ. Պօլսի թղթակիցը գրում է, որ հայերի դրութիւնը Թիւրքաց Հայաստանում սարսափելի է։ Անգլիական մի օֆիցէր, որ նոր է վերադարձել Հայաստանից, պատմում է որ օր չէ անցնում առանց կողոպտութիւնների և սպանութիւնների։ Շատ տեղերում բնակիչները վախենում են ցանքեր անել իրանց դաշտերի վրա։ Կաշառակերութիւնը և անգործութիւնը վարչութեան մէջ աւելի ընդարձակ դիրք է ստացել, քան թէ որ և է ժամանակ։ Բնակիչները գանգատվել չեն կարող։

—Լրագիրները հաղորդում են որ ժանտախտը Բաղդադի մէջ վերջացել է։

—Մայիսի 10 (22) կատարվեցաւ Բուխարէստում Ռումինիայի Կարլ իշխանի հանդիսաւոր թագադրութիւնը։ Այսուհետև Ռումինիան այլ ևս իշխանութիւն չէ, այլ թագաւորութիւն է։

—Փարիզից հեռագրում են «Русск. Кур.» լրագրին, որ Մարսէյլում կրկին տեղի ունեցաւ կոմունիստների մի ցոյց Ռուսաստանի դէմ։ Այդ ցոյցերի պատճառով մեծ իշխանուհի Ալեքսանդրա Պետրովնա թողեց Մարսէյլի նաւահանգիստը։

—Բեռլինից հեռագրում են, որ գերմանական կառավարութիւնը դիտաւորութիւն ունի իր ձեռքում մենավաճառ դարձնել ծայթող նիւթերի պատրաստութիւնը։

—Կ. Պօլսից հեռագրում են, որ Դարդանէլեան անցքը սաստիկ ամրացնում են։

—Տունիսի հետ դաշնագիրը ընդունված է ազգային ժողովից 453 ձայների բազմութեամբ մի ձայնի դէմ։

—Գրէնվիլ հաստատեց Լօրդերի ժողովում որ Թիւրքիայի և Յունաստանի մէջ կօնվէնցիան ստորագրված է արդէն։

—Իշխան Բիսմարկ դարձեալ մի անաջողութիւն ունեցաւ պարլամենտի մէջ. Նրա առաջարկած նոր հարկը գարեջրի վրա մերժվեցաւ պարլամենտի մեծամասնութենից։

—Համայնքների ժողովում քննվեցաւ երկրորդ ընթերցանութեամբ իրլանդական կալուածական բիլլ, որ և ընդունվեցաւ 352 ձայներով 176 ձայնի դէմ։ Պառնէլ յայտնեց որ մասնակցելու չէ քուէարկութեանը, որովհետև բիլլը համապատասխան չէ Իրլանդիայի պահանջներին։ Նա աւելացրեց որ այդ տեսակ օրէնքներով անհնարին կը լինի մի որ և է հետևանքի հասնել, մինչև որ Իրլանդիան ազատված չը լինի օտար տիրապետութենից։ Յայտնի չէ թէ «օտար տիրապետութիւն» բառով Պառնէլ ինչ է կամենում ասել՝ անգլիական կալուածատէրերն են արդեօք այդ օտար տիրապետութեան կազմողները, թէ նոյն իսկ անգլիական կառավարութիւնը։

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

այդ խրողութիւնը մոռացութեան է տրվում։ Բանտի մէջ թունաւորեցին Մելիկօվին, գործը քննվում է և յայտնի չէ, թէ կասկածվածի հետ ինչ են արել։ Ինտրիգանտների մի խումբ մատնութիւններ է գրում Մելիկօվի մասին, խնդրելով նրան աքսորել վարչական ձևով, բայց քննութիւնը ապացուցանում է այդ մատնութիւնների ստութիւնը։ Մելիկօվ իրան արդարացնելու համար պատրաստվում է Պալատին դօկումենտներ ներկայացնել, բայց նոյն խումբը հեռագրում է դատաստանական պալատին, որ դըրանք կ ե ղ ծ ե ն։ Համիդ Վերդի օղլի վերոյիշեալ նահանգական դատարանի մէջ արած խոստովանութենից յետոյ նա գնում է հիւանդանոց, որտեղ պրօկուրօրի օգնական Գօլուբևի ներկայութեամբ, հիւանդանոցի ֆելդշէր Պօլադօվի օգնութեամբ մի պրօտօկօլ է կազմվում, որի մէջ Համիդ Վերդի օղլի նորից մեղադրում է Մելիկօվին և նրա բարեկամներին։ Պրօկուրօրի օգնականը այդ պրօտօկօլը ուղարկեց Պալատին առաջին և երկրորդ նիստերի ընթացքում, երբ Պալատը վճռեց լրացնել գործը դօկումենտներով և հարցնելով վկայ Մելիկօվին։ Իսկ Մելիկօվ այդ բոլոր ժամանակը նստած է բանտի մէջ և այդ բոլորի մասին հասկացողութիւն անգամ չունի։ Ժողովրդի մէջ պատմում են, որ Պալատը Վրաստանի էգզարխից մի թուղթ ստացաւ Մելիկօվին թշնամի կուսակցութեան խնդիրքի հետ կցված, որով այդ կուսակցութիւնը խնդրում է չազատել Մելիկօվին իբրև մի մարդու, որ վնասակար է ուղղափառութիւնը տարածելու գործին։ Անհրաժեշտ է այս բոլորին աւելացնել, որ Մելիկօվի բարեկամները ըսպանվում են շների պէս գաղտնի դարաններից։ Մանրամասները աւելորդ է պատմել։ Այսպիսով յայտնի խումբը հալածում է Մելիկօվին թէ կեանքի մէջ և թէ, եթէ կարելի է ասել, մահից յետոյ, նահանգական դատարանի մեղադրական վճռից յետոյ, որպէս զի թուլացնէ նրա պաշտպանութիւնը և քօղարկէ այն փաստերը, որոնց մեղադրվածը ներկայացրել էր կամ կարող էր ներկայացնել իրան արդարացնելու համար։ Եթէ մի և նոյն ժամանակ ի նկատի առնենք, որ Ելիսավետպօլի նահանգական դատարանի մեղադրական վճիռը չէ դիմանում ոչ մի կրիտիկայի, համեմատելով գործի մէջ եղած փաստերի և դօկումենտների հետ, ուրեմն վերոյիշեալ տպաւորութիւնը կատարելապէս հասկանալի է։ Պէտք է ցոյց տալ մանրամասներից, որ վկաները հետևեալ անձինք են. 1) Պօլադօվ, որին Մելիկօվ ուղղակի մեղադրել էր Ղազար Տատիևի սպանութեանը մասնակցելու մէջ։ Նա Ասանիձէի լրտեսն է, որին ամեն բան հաղորդում է Մելիկօվի պաշտպանութեան մասին, այդ պաշտպանութիւնը անզօր դարձնելու համար։ Պալատին ներկայացրած է Ասանիձէին ուղարկված Պօլադօվի «գաղտնի» նամակը։ Մելիկօվ յիշում է Պօլադօվին իրան թունաւորելու անցքի մէջ։ Պօլադօվ այն հիւանդանոցի ֆելդշէր է, որտեղ Համիդ փոխում է իր ցուցմունքը։ 2) Ասանիձէ, որին զանազան իշխանութիւններին ներկայացրած գանգատներով Մելիկօվ մեղադրում է յանցանքների մէջ պաշտօնակատարութեան ժամանակ։ Ինչպէս երևում է վերոյիշեալ նամակից Ասանիձէ և Պօլադօվ համաձայնութեամբ են գործում։ Ասանիձէ, հեռացնելով Մելիք-Ալահվերդօվին այս գործի խուզարկութենից, նրա տեղը նշանակում է Վեզիրօվին, որին հրահանգներ է տալիս, թէ ինչպէս պէտք է գործը կատարել ասելով, թէ ի ն ք ը ա ւ ե լ ի փ ո ր ձ վ ա ծ է։ Ասանիձէն վրացի է և երևի նա էլ այն կարծիքի է, որ Մելիկօվ արգելում է ուղղափառութեան տարածմանը։ 3) Տէր Գալուստ Տէր-Պօղոսեան, որի դէմ քրէական գործ է սկսված մի դօկումենտ կ ե ղ ծ ե լ ու համար։ 4) Կանանչեւ, Մնացականօվ և Սիւզիրօվ, որոնց Մելիկօվ շատ անգամ մեղադրել է զանազան յանցանքների, Տատիևի սպանութեան և հասարակական շահերի և հանգստութեան խանգարման մէջ։ Վեզիրօվի կատարած պօլիցիական խուզարկութեան ժամանակ (իսկ նա խրատված էր Ասանիձէից) հանդէս են գալիս պատմութիւններ կաշառման մասին, Խալիսա Ջամբար կիզին, որի ցուցմունքը վերևը յիշված է, փոխվում են վկաների ցուցմունքներ, որոնց մէջ նրանք յայտնում էին իրանց անգիտութիւնը։ Գործի մէջ չը կայ ոչ մի կողմնակի անձն կամ փաստ, որ մեղադրէր Մելիկօվին։ Այս բոլոր ասածները ապացուցված են դօկումենտներով, որոնց Պալատը ընդունեց իբրև «գործնական ապացոյցներ և դօկումենտներ»։

Դատաստանական Պալատը վճռեց հարցնել Մելիք-Ալահվերդօվ վկային, որ ոչ մի անգամ ցուցմունք չէր տուել և կրկին ցուցմունքներ առնել Կանանչեվ, Մնացականօվ և Սիւզիրօվ վկաներից։ Այդ վկաներին հարցրին 1881 թուի մարտի 10-ին ներկայութեամբ Մելիկօվի, որ իր խնդիրքի համեմատ Նուխու բանտից տեղափոխված էր Թիֆլիսի Մետեխի բանտը։ Մելիք-Ալահվերդօվի երդմամբ տուած ընդարձակ ցուցմունքները ամեն կերպ լուսաւորեցին գործը և ներկայ եղող հասարակութեան վրա մեծ տպաւորութիւն գործեցին իրանց անկեղծութեամբ և ճշմարտութեամբ և այդ ցուցմունքները ապացուցվեցան Պալատին ներկայացրած բազմաթիւ դօկումենտներով։ Կը յիշենք այստեղ մի դօկումենտի բովանդակութիւնը, որից երևում է, որ Մելիկօվին վարչական ձևով աքսորելու մասին պօլիցիական քննութիւն էր կատարված։ Պօլիցիան հաւաքեց հրապարակի վրա մօտ 700 մարդ և յայտնեց. «ով որ կամենում է Մելիկօվի աքսորանքը, թող ամբոխից 50 քայլ հեռանայ, ով չէ կամենում, թող իր տեղը մնայ»։ Այնուհետև ամբոխից բաժանվեցան միայն 40—60 մարդ, միւսները մնացին։ Դրա մասին պօլիցիան, ինչպէս ասված է դօկումենտի մէջ, պրօտօկօլ չը կազմեց, չը նայելով ահագին մեծամասնութեան պահանջին։ Մի և նոյն դօկումենտը ապացուցանում է, որ պօլիցիայի հետ ներկայ էր քըննիչ Բ ե լ ձ ի չ և ս կ ի—և ի ր թ ա ր գ մ ա ն ի հ ե տ գ ր գ ռ ո ւ մ է ր ա մ բ ո խ ի ն պ ա հ ա ն ջ ե լ Մ ե լ ի կ օ վ ի ա ք ս ո ր ը։ Ինչ կը վերաբերի Սիւզիրօվի, Մնացականօվի և Կանանչեվի ցուցմունքներին, բաւական է յիշել, որ նրանք կատարեալ ծ ի ծ ա ղ բարձրացրին հասարակութեան մէջ, փոխելով ցուցմունքները, հակասելով միմեանց և այլն։ Այդ ցուցմունքների ժամանակ պատկերը ծիծաղելի էր հասարակութեան համար, բայց իրաւաբանի և դատաւորի համար վկաները զ զ ո ւ ե լ ի էին, որովհետև դրանց շնորհիւ շատ անգամ Մելիկօվներ և նրանց նմանները կարող են անմեղ լինել և դատապարտվել տաժանակիր աշխատանքների։

Այսպէս վերջացաւ դատաստանական քննութիւնը Թիֆլիսի դատաստանական պալատի մէջ և կողմերը դիմեցին վերջնական վիճաբանութիւններին։ Պալատի պրօկուրօրի օգնական Բիկօվ, կասկածելով նահանգական դատարանի ընդունած մեղադրող հանգամանքները, իր խ ղ ճ ի հ ա մ ե մ ա տ հրաժարվեցաւ մեղադրելուց։ Պաշտպանը հիմնվելով դօկումենտների և վկաների ցուցմունքների վրա ապացուցեց Մելիկօվի անմեղութիւնը և խնդրեց դատարանից ազատել մեղադրվածին։ Պալատը Մելիկօվին արդարացրեց և այդ վճիռը օրինաւոր ոյժ ստացաւ։ Մելիկօվ անյապաղ բանտից ազատվեցաւ։

Շատ հետաքրքիր է մի նշանաւոր հանգամանք. Դատաստանական պալատի նիստերի ժամանակ Մելիկօվի գործի համար, Ելիսավետպօլից եկել էր Թիֆլիս մի պարոն, որ Պալատի մէջ կատարվածները անյապաղ հաղորդում էր Ելիսավետպօլ, ասում են, որ նա միշտ դուրս էր գնում Պալատի դահլիճից, երբ հարցերը լարվում էին։ Տեսնելով այսպիսի գործեր, մարդ ակամայ կը բացականչէ. արդեօք ժամանակ չէ ժողովրդի վիճակը այլ ևս չը յանձնել զանազան դրագիրներին և բաղդախնդիրներին, որոնք բաղդի բերմամբ դատաստանական պաշտօններ են ստացել և հասկացողութիւն չունեն պատուի և մարդկային պատուութեան մասին։

Ա.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊՐՕՖԵՍՕՐ

Յ. Կ. ԱՅՎԱԶՈՎՍԿՈՒ

Գեղարուեստական պատկերները արդէն վաղուց է որ համաշխարհական անուն են ստացել և զարդարում են ռուս և օտարազգի մեծատուններ չքեղ սալօնները և պատկերական գալերէյները, բայց հասարակութեան մեծագոյն մասին համար դուքս բերեանց թանգութեան պատճառով բոլորովին անմատչելի են:

Զիջանելով իւր տաղանդի բազմաթիւ պատուղներին, որոնք արժան գնով ցանկանում են ունենալ նորա պատկերների ճիշդ արտատիպը, պրօֆեսօր Այվազովսքին ինձ բացառական իրաւունք տուաւ հրատարակել իւր ամենաերևելի պատկերներուն ԻՒՂԱՏԻՊ (OLEOGRAPHIE) ԱՐՏԱՏԻՊՆԵՐԸ (FACSIMILE) այն անհրաժեշտ պայմանով, որ հրատարակութիւնը լինի կատարեալ գեղարուեստական գործ:

Մտադիր լինելով հրատարակել մի շարք պ. Այվազովսքու հռչակաւոր պատկերների, ես ներկայ ժամանակս ձեռնամուխ եղայ փորձի համար արտատպել նորա վերջի պատմական պատկերները. Խ. ԿՕԼՈՒՄԲ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՒՄ ԴԷՊԻ ԱՄԵՐԻԿԱՅ (ալեկոծութիւն ովկիանոսի վերայ) և ԿՕԼՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ԿԵՐՊՈՎ ՑԱՄԱՔ ԻՋՆԵԼԸ ՍԱՆ-ՍԱԼՎԱԴՈՐ ԿՂԶՈՒՄ (արեգակի ծագումը): Երկու պատկերներն էլ երկայնութեամբ մի արշին ($70\frac{1}{2}$ sentim.) և լայնութեամբ 12 վերշոկ ($52\frac{1}{2}$ seintm.) արտատպվում են Բերլինում Շտեյնբօկի երևելի գործարանում և լոյս կըտեսնեն ներկայ տարուս օգոստոսին:

Որովհետև օլեօգրաֆիկական պատկերների քանակութիւնը ճիշդ գեղարուեստական արտատիպ ստանալու նպատակով խստիւ սահմանափակված է, ուստի ցանկացողք կարող են կանխիկ ստորագրուիլ, դիմելով ինձ հետևեալ հասցէով՝ С. Петербургъ, Владимірская ул. д. № 15 кв. 8 Леониду Егоровичу Мазирову. Երկու պատկերներին ստորագրողները ճանապարհածախսով հանդերձ վճարում են 28 ռուբ., իսկ մի հատին 17 ռուբ. փողը կարելի է ուղարկել մասամբ, բայց յառաջ քան բոլոր գումարի լրումն պատկերները չեն ուղարկուի:

Օլեօգրաֆիկական պատկերները պիտի ուղարկվեն կտաւի վրայ քաշած պատեր զարդարելու համար, կամ բրիստոլեան թղթի վրայ ալբօմների համար, ուստի ստորագրողները թո՛ղ բարեհաճեն յայտնելու կտաւի թէ թղթի վրայ ցանկանում են ստանալ յիշեալ պատկերները: Պատկերների համար պատրաստվում են չքեղ շրջանակներ զանազան արժանաւորութեամբ և կուղարկվին ստորագրվողներուն ըստ նոցա պահանջման ամենամատչելի գնով:

Տաճկաստանցիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով՝ S-.Pétersbourg, rue Wladimirsky № 15 Mr. L. Maziroff, ուղարկելով մէկ պատկերի համար 50 ֆրանկ, իսկ երկուսին միասին 80 ֆր.

Հրատարակիչ Լ. ՄԱԶԻՐԵԱՆՑ

1—3

ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՄԵԲԵԼ (աթոռներ և բազկաթոռներ) ծախվում են մեծ քանակութեամբ և մանր, միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում ՄԻՔԱՅԷԼ ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ պահեստում:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

3—150

Թիֆլիսի հայոց ծխական ուսումնարանների ներկայ 1881 թ. տարեկան հարցաքննութիւնները

Մայիսի 22 և 23-ին կաթօղիկէ Ս. Գէորգ եկ. ուսումն.
„ 25-ից—30-ը Հավլաբարի Մարիամեան օր. ուսումն.
„ 28 և 29-ին Կուկիու Թանգոյեան օր. ուսումն.
„ 30-ին „ Հավլաբարի Ս. Մինաս եկ. ուսումն.
Յունիսի 1 և 2-ին Կուկիու Ս. Աստուածածին եկ. ուսումն.
„ 3 և 4-ին Ջգրաշէն եկ. ուսումնարաններում.
„ 5-ին „ Շամքոռեցոց եկ. ուսումնարանում.
„ 6-ին „ Զորաբաշի Ս. Գէորգ եկ. ուսումնարանում.
„ 8-ին „ Ս. Կարապետ եկ. ուսումնարանում.
„ 9-ին „ Ջուղուրէթի Ս. Աստուած. եկ. ուսումնարաններում.

Թեմական վերատեսուչ Բարխուդարեանց

Արդէն ուղարկվեցաւ իւր բաժանորդներին ՐԱՖՖԻԻ „ԽԵՆԹԸ“ անունով վիպասանութիւնը: Նոր գնել ցանկացողներին խնդրում ենք դիմել ՇՈՒՇԻ, կամ ուղղակի հրատարակչին, կամ Մահտեսի-Յակոբեանցի տպարանը: ԲԱԳՈՒ՝ պ. Ալեքսանդր Թարխանեանցին, ԹԱՐՎԷԶ՝ պ. Գրիգոր Բէջանեանցին.

Հրատարակչի հասցէն. Шуша, въ конторѣ Арунянца АБѢЛУ АПРѢСЯНЦУ.

Ձը նայելով մաքսերի աւելանալուն ապրանքները առաջվայ գներով կը ծախվեն. ԿՕՆԳՕ-ԹԷՅ 1 ր. 5 կ. և 1 ր. 10 կոպ., շատ լաւ ՄՕՆԻՆԳ 1 ր. 20 կ. և 1 ր. 40 կ., հիանալի ԿԱՅՍԱՌԻ 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ. և ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԹԷՅ 2 ր. առանց թղթի: Անգլիական րէվօլվէրներ 4 ր.—40 ր. և հրացաններ 20 ր.—200ր. Անգլիական խանութի մէջ: Գործակալութիւն ԲԱՐՆՍԲԻԻ ԹԱՄԲԵՐԸ, Ջօնսօնի ԿՈՂՊԷՔՆԵՐԸ, Տուրնօրի ԳՐԻՉՆԵՐԸ և էկստրակտ կակաօ-շօկօլադի ծախելու համար, որոնք փարիզի հանդիսի ժամանակ ոսկէ մեդալ ստացան: ՀՕՏԱՒԷՏ ԹԷՅԻ ՖՈՒՆՏԸ ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ԹԷՅԱՄԱՆՈՎ 1 ր. 65 կ. և ամենալաւը 2 ր. 30 կ.: Վաճառականներին օգտաւէտ է մեծ քանակութեամբ ապրանքներ առնել Անգլիական խանութի մէջ: Ամբողջ հագուստ 15 ր., կօնֆեկտներ հայի դէմ 60 կ. ֆունտը:

77—100

---

144 Արծրունու գալէրէա 144 ամենաէժան պահեստ մեբէլի և հայելիների:

Въ Редакціи газеты «МШАКЪ» Продается „ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“ Д. Григорія АРЦРУНИ. Брошюра напечатана въ Москвѣ. Цѣна 25 коп.

Թիֆլիզում կազմվում է «Մարմնամարզական ընկերութիւն» (Гимнастическое общество), որի նպատակ է տալ իր անդամներին միջոց վարժվելու մարմնամարզութեան սրախաղութեան (фехтованье) և հրացան արձակելու մէջ, քաղաքից դուրս զբօսանքներ և ուրիշ թոյլ տված զուարճութիւններ անել, որոնք զարգացնում են ֆիզիկական կարողութիւնը:

Ընկերութեան կանոնադրութիւնը տէրութիւնից արդէն հաստատված է և տպված է № 90 «Кавказъ» լրագրի մէջ, ապրիլի 25-ին:

«Մարմնամարզական ընկերութեան» անդամ գրվել և տարեկան 10 րուբլի վճարել կարելի է:

1) Փոխարքայի գլխաւոր կառավարութեան դեպարտամենտում, Կարլ Կարլօվիչ Կեստերի մօտ, ամենայն օր 11 ժամից մինչև ժամի 3 ցերեկվայ:

2) Վիկտոր Ալէքսանդրօվիչ Գինգելշտետի մօտ 6-ից մինչև 8-ը երեկոյեան, Թամամշեվի տանը, Սօլդատսկի բազարի վրա:

3) «Кавказъ» լրագրի խմբագրութեան մէջ:

4) Ալէքսանդր Ալէքսանդրովիչ Բրունսի մօտ: Միխայելովսկայա փողոցի վրա, ռուսական մագազինում:

„Խ Ե Ն Թ Ը“

ԱՐԿԱԾՆԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ՌՈՒՍ-ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՑ ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ՐԱՖՖԻԻ

Տպված մաքուր թղթի վրա, գիրքը բաղկանում 400 երեսից: Թիֆլիսում ծախվում է „Մշակի“ խմբագրատանը, „կենտրօնական գրավաճառանոցում“, „կովկասեան գրավաճառանոցում“ պ. Զաքարիա Գրիգորեանցի մօտ, և պ. պ. Շահինեանցի, Բօզարջեանցի, Հովուեանցի ծխախոտի մագազիններում:

գինն է **1** րուբլ **20** կոպ.:

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ գալլէրէում յուլիս ամսից վարձով տրվում է ԹԱՏՐՕՆԻ մօտ եղած բուֆէտը և րէստօրանը: Ցանկացողները թող դիմեն Արծրունու գալլէրէայի կանտօրա:

10—10

ԻՆՉ Է ՊԱՏՃԱՌԸ ՈՐ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՄԱԳԱԶԻՆԸ ծախում է այժմ այնքան մեծ քանակութեամբ թէյ և այլ ապրանքներ: Որովհետև այդ մագազինը ստանում է թէյ ուղղակի պլանտատօրներից, առնում է բոլոր ապրանքները ուղղակի գործարաններից և բաւականանում է փոքր շահով: Այդտեղ կայ սովորաբար 50,000 ֆունտ թէյ առաջին տեսակի, կակաօ և շօկօլադ-ֆրայ, մուրաբա և կօնֆէկտներ 25% աւելի էժան, քան թէյ ամեն տեղ, անկողիններ, հրացաններ, րէվօլվէրներ, կողպէքներ, մատուցարաններ, ս,ամաններ, դանակներ, գդալներ, թէյամաններ, բաժակներ, թմաքեր, գուլպաներ կանանց և տղամարդկանց, թաշկինակներ-մակինտօշներ, կալենկօր, թուղթ, մատիտներ, տետրակներ, գրիչներ ամեն ձեռքի համար և այլն, 20 մինչև 40% աւելի էժան քան թէ ուրիշ տեղ: Արծրունու գալլէրէում:

100—99

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է ծըծիչ մեքենաներ 1 ր., ԲԱԺԱԿՆԵՐ 12 կ., ՋՐԱՄԱՆՆԵՐ 50 կ., հրացաններ 20—100 ր., ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ 5 կ. մինչև 5 ր., ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 5—50 ր., ժիլետներ 75 կ., վարտիկներ 4 ր., ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ 4 ր. տղամարդկերանց 14 ր., ԳԼԽԱՐԿՆԵՐ 1 րուբլ, մակինտօշներ 6 ր., հին պօրտվէյն և խերես 1 ր. 20 կ. շիշը, կօնիակ առաջին տեսակի 1 ր. 75 կ., ՊԻԿՈՒԼԻ 50 կ.. թէյամաններ 25 կ., ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ԹԷՅ 1 ր, 40 կ. առանց թղթի: Ծախվում են ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ: ԱԼԲՕՄՆԵՐ շատ էժան:

14—15

ՄԻՆՉԵՒ 1881 ԹՈՒԱԿԱՆԻ ԱՊՐԻԼԻ ՎԵՐՋԵՐԸ ՇՈՒՇՈՒՄ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԵՆ ԱՅՍ ՎԵՑ ԳՐՔԵՐԸ:

1) Երկու մանրավէպ. Ալֆօնս Դօդէից թարգմ. Ն. Տէր-Աւետիքեանի, գինն է 15 կ.
2). Պօզնանու ուսուցչի օրագրից, թարգմ. Տ. Նազարեան: . . . . 20 կ.
3). Պ...... ժամեր, ինքնուրոյն բանաստեղծութիւններ: Ն. Տ. Աւետիքեան: 25 կ.
4) Ճանապարհորդութիւն Ղարաբաղում, Աբովեանցի . . . . 30 կ.
5) Ծաղիկ և ծաղկահատութիւն, թարգմ. Տ. Նազարեանցի: . . . . . 15 կ.
6). Քնար խօսնակ, բանաստեղծութիւններ Ն. Տ. Աւետիքեան: . . . 50 կ.

Այս վեց գրքի գինն է միասին 1-50 կոպէկ: Առանձին մէկի համար բաժանորդագրութիւն չէ ընդունվում, բացի „Քնար խօսնակից“ որի համար առանձին կարելի է ստորագրել և մնացեալ հինգը առանձին:

Հրատարակիչ Տիգրան Յ. Նազարեան:

„ԵԳՕՐ ԿԱՍՈՒՄՕՎ և ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ գըլխաւոր գրասենակի մէջ, Երևանսկայա հրապարակի վրա, Զակելու տանը բացված է ստորագրութիւն յօգուտ 'ի Տէր Հանգուցեալ կայսր Ալէքսանդր II-ի ՈՐԲԱՆՈՑԻ, որ բացվելու է Թիֆլիսի մէջ:

3—15

Արդէն վաճառվում է

ԻՆՉ ԲԱՆ Է

ԺԱՆՏԱԽՏԸ

Ինչ բանով կարելի է փրկուել նորանից և այլ տարափոխիկ ցաւերութիւններից: Ժողովրդական և հասարակաց մատչելի խրատ բժիշկ Պ. Ա. Իլինսկոյ:

Թարգմանութիւն Ա. Ս. Գուլամիրեանց

Գինն է 15 կոպ. 100-ներով գնողներին զիջումն կը լինի: Մեր հասցէն՝ Въ Эривань

А. Гуламирянцу

Дозволено цензурою, Тифлисъ. 19 Мая 1881 года. Типографія Главнаго Управленія Намѣстника Кавказскаго.